

Spis treści

Od Autora	11
Część pierwsza. Mikrosocjologia jako dyscyplina społeczna	
Rozdział 1. Emergentny strukturalizm socjologiczny – dochodzenie do paradygmatu analizy mikrostruktur społecznych	15
1.1. Wstępna charakterystyka mikrosocjologii strukturalnej	15
1.2. Mikrosocjologia wśród innych działów socjologii	18
1.3. Wielopoziomowa teoria socjologiczna	19
1.4. Problem statusu ontologicznego mikrostruktur społecznych	21
1.4.1. Realizm ontologiczny	22
1.5. Problem statusu metodologicznego wyjaśnień mikrosocjologicznych	24
1.5.1. Holizm metodologiczny	25
1.6. Problem statusu epistemologicznego mikrosocjologii	29
1.6.1. Dyrektywy redukcjonizmu metodologicznego	29
1.7. Kluczowe pojęcia emergentnego strukturalizmu socjologicznego	31
1.7.1. Pojęcie emergencji zjawisk społecznych	31
1.7.2. Struktura emergencyjna rzeczywistości społecznej	32
1.7.3. Pojęcia „struktura społeczna”, „mikrostruktura” i „poziom rzeczywistości społecznej”	34
1.7.4. Mała grupa społeczna – główny przedmiot badań mikrosocjologii strukturalnej	38
1.8. Przymus i naciski strukturalne jako konstytutywne cechy małej grupy	42
Rozdział 2. Prekursorzy mikrosocjologii wśród klasyków socjologii	44
2.1. Ferdinand Tönnies: <i>Gemeinschaft</i> jako prototyp mikrospołecznej sfery zjawisk	45
2.1.1. Więź społeczna jest przeciwieństwem wolności	45
2.1.2. Dominacja jestestw społecznych nad jednostkami	46
2.1.3. Wola czynnikiem konstytutywnym jestestw społecznych	47
2.1.4. Status ontologiczny wspólnoty i społeczeństwa	48
2.1.5. Treść idei wspólnoty	49
2.2. Émile Durkheim: grupa pierwotna jako czynnik podtrzymujący stabilność ludzkiej osobowości	50
2.2.1. Teoretyczne i filozoficzne podstawy socjologii Durkheima – krytyka i obrona	50

2.2.2. Mikrosocjologiczne implikacje studium o samobójstwie	52
2.3. Georg Simmel: wpływ liczebności grupy na jej społeczną formę i na formy interakcji	57
2.3.1. Formy uspołecznienia elementarnych układów strukturalnych	58
2.3.2. Forma a treść uspołecznienia	58
2.3.3. Zabawowa forma uspołecznienia – towarzyskość	59
2.3.4. Hipotezy dotyczące efektu progów towarzyskości	60
2.3.5. Różnice strukturalne między diadami i triadami	62
2.3.6. Dynamika małych i dużych systemów społecznych	65
2.4. Charles H. Cooley: funkcje grupy pierwotnej	67
2.4.1. Status teoretyczny pojęcia grupy pierwotnej	67
2.4.2. Podstawowa teza koncepcji Cooleya	69
2.5. Sigmund Freud: hipoteza o libidynarnej strukturze zbiorowości	70
2.5.1. Mechanizm deindywidualizacji jednostek w zbiorowości	71
2.5.2. Libidynarna struktura zbiorowości	72
2.6. Florian Znaniecki: grupy jako produkt uczestniczących w nich jednostek	76
2.6.1. Koncepcja współczynnika humanistycznego	77
2.6.2. Podstawowe komponenty grupy społecznej	79
2.6.3. Stanowisko ontologiczne Znanieckiego	80
2.6.4. Teoria roli społecznej	81
2.7. Trendy rozwojowe w historii mikrosocjologii	83
2.7.1. Pierwszy okres rozwoju badań mikrosocjologicznych: 1898–1905	83
2.7.2. Okres krystalizacji badawczej mikrosocjologii: 1920–1930	84
2.7.3. Krystalizacja instytucjonalna mikrosocjologii; stabilizacja badawcza; klasyka mikro- socjologiczna: 1930–1945	87
Rozdział 3. Klasyczne teorie i studia empiryczne w mikrosocjologii	89
3.1. Początki szkoły <i>human relations</i>	89
3.1.1. Wstępne rezultaty eksperymentów	89
3.1.2. Odkrycie fundamentalnego znaczenia grup pierwotnych	91
3.1.3. Odkrycie roli systemu wartości w grupie	94
3.1.4. Odkrycie funkcji organizacji społecznej grupy	94
3.1.5. Kwestia racjonalności działań ludzkich	95
3.2. Socjometria Jacoba L. Morena	96
3.2.1. Prekursorzy socjometrii	96
3.2.2. Początki socjometrii	97
3.2.3. Filozofia socjometrii	98
3.2.4. Koncepcja grupy społecznej	100
3.2.5. Atom społeczny	101
3.2.6. Tele	103
3.2.7. Spoistość grup społecznych	104
3.2.8. Struktura socjometryczna	105
3.2.9. Efekt socjodynamiczny	107
3.3. Teoria pola Kurta Lewina i powstałe na jej gruncie koncepcje	108
3.3.1. Główna teza filozofii Lewina	109
3.3.2. Fizyczna teoria pola jako źródło inspiracji koncepcji Lewina	110
3.3.3. Koncepcja całości jako układu dynamicznego	112
3.3.4. Antyredukcjonizm	113
3.3.5. Antyarystotelizm	113
3.3.6. „Klimaty przywództwa” w małych grupach	113
3.4. Hipotezy George’a Homansa dotyczące funkcjonowania małej grupy	117
3.4.1. System wewnętrzny i zewnętrzny	117
3.4.2. Hipotezy teoretyczne (twierdzenia)	118

Część druga. Struktury quasi-grupowe

Rozdział 4. Formowanie się i krystalizacja układów statusów 127

4.1. Pozycje i statusy społeczne jako odrębne elementy strukturalne	127
4.1.1. Pozycja, status i rola: ogólny model pojęciowy	128
4.2. Powstanie konfiguracji i układów statusów w małych grupach	130
4.2.1. Kilka wstępnych uwag metateoretycznych	131
4.2.2. Dwa typy czynników statusu	132
4.2.3. Procesy uogólniania statusu	133
4.2.4. Pojawienie się poziomów oczekiwań	135
4.3. Władza i dominacja w układach statusów	136
4.3.1. Natura statusu	136
4.3.2. Aspekt dominacji w procesie tworzenia stratyfikacji statusów	137
4.3.3. Dominacja i władza jako integralne składniki hierarchii statusów	138

Rozdział 5. Role społeczne i struktury ról 141

5.1. Wewnętrzna struktura roli jednostki	141
5.1.1. Wewnętrzna stratyfikacja roli jednostki	144
5.2. Funkcjonalna i strukturalna autonomia jednostki	145
5.2.1. Rozłam w roli (<i>role distance</i>)	146
5.2.2. Scalenie jednostki z rolą społeczną	148
5.3. Konstelacje i układy ról indywidualnych	150
5.3.1. Zespoły ról społecznych	150
5.3.2. Strukturalne mechanizmy rozładowywania konfliktów i napięć w zespole ról	152
5.3.3. Indywidualne mechanizmy redukcji napięć w roli	154
5.3.4. Komplet statusów	155
5.4. Złożoność zespołu ról a stopień autonomii jednostki	156

Część trzecia. Struktury grupowe bliskiego dystansu – jednostka a naciski strukturalne

Rozdział 6. Struktura socjometryczna: struktura afektywna małej grupy . . . 161

6.1. Dwa oblicza struktury socjometrycznej	161
6.2. Czynniki generujące strukturę socjometryczną	164
6.2.1. Potrzeby emocjonalno-afiliacyjne	166
6.2.2. Dystanse międzyludzkie	166
6.2.3. Podobieństwo postaw	167
6.3. Struktura socjometryczna, atrakcyjność interpersonalna, spójność – dystynkcje pojęciowe	168
6.3.1. Spójność i atrakcyjność interpersonalna	169
6.3.2. Głębokie struktury spójności grupowej	174
6.3.3. Atrakcyjność interpersonalna i struktury socjometryczne <i>sensu stricto</i> . Tworzenie się podziałów wewnątrzgrupowych: podgrupy i kliki	178
6.4. Procesy i reguły działania struktur socjometrycznych	184
6.4.1. Wielkość grupy jako czynnik sprzyjający spójności grupowej	184
6.4.2. Zmiany przebiegu komunikacji wewnątrzgrupowej pod wpływem wzrostu spójności	185
6.4.3. Efektywność i produktywność grup spójnych	187
6.4.4. Zdolność grup spójnych do wywierania wpływu na członków i konsekwencje tego zjawiska	189
6.4.5. Przekroczenie bezpiecznego poziomu spójności I: deindywidualizacja jednostek	190

6.4.6. Przekroczenie bezpiecznego poziomu spójności II: syndrom grupowego myślenia . . .	193
6.4.7. Przekroczenie bezpiecznego poziomu spójności III: zintegrowana teoria deindywidualizacji	199
6.4.8. Schizma wewnątrzgrupowa: przekroczenie bezpiecznej granicy podziałów	201

Rozdział 7. Struktura komunikowania się: wolność jednostki a wymogi struktury 206

7.1. Struktury scentralizowane i zdecentralizowane	206
7.1.1. Pięć typów struktur komunikowania się	206
7.1.2. Efektywność, satysfakcja i rodzaj zadania w strukturach scentralizowanych i zdecentralizowanych	209
7.2. Stopień niezależności pozycji w strukturze komunikowania się	210
7.3. Poziom nasycenia informacyjnego pozycji w strukturze komunikowania się	211
7.3.1. Nasycenie i niezależność jako główne determinanty zachowania grupy	212
7.4. Wpływ zmiennych ponadjednostkowych na sposób działania struktur komunikowania się . .	214
7.4.1. Wielkość grupy a procesy komunikowania się w grupie	214
7.4.2. Skutki narzucenia grupie nowej struktury komunikowania się	215
7.5. Wpływ indywidualnych charakterystyk członków grupy na struktury komunikowania się . . .	217
7.5.1. Tendencja do dominowania nad innymi a struktura komunikowania się	217
7.5.2. Autorytaryzm jednostek w strukturach komunikowania się	218

Rozdział 8. Struktura przywództwa: wpływ kontekstu strukturalnego na cechy indywidualne jednostki 220

8.1. Odmienne podejścia do badania struktur przywództwa	220
8.1.1. Struktura przywództwa jako rezultat konsensu grupowego	221
8.1.2. Przywództwo i władza – dwie odmienne perspektywy badawcze	222
8.1.3. Niestrukturalistyczne analizy procesów przywództwa	224
8.2. Logika działania struktury przywództwa	226
8.2.1. Parametry sytuacyjne struktury przywództwa	227
8.2.2. Struktura motywacyjna przywódcy	230
8.2.3. Główne prawidłowości działania struktury przywództwa	231

Część czwarta. Dialektyka procesów mikrospołecznych i makrospołecznych

Rozdział 9. Teoria wzajemnych relacji między mikrostrukturami i makrostrukturami 237

9.1. Twierdzenie o dwustopniowości procesu komunikowania się	237
9.2. Uszczegółowienie i rozszerzenie twierdzenia o dwustopniowości procesu komunikowania się	240
9.3. Twierdzenie o źródłach dwustopniowości procesu komunikowania się	242
9.4. Twierdzenie o przeciwieństwie wewnętrznej atmosfery i komplementarności funkcji makrostruktur i małych grup społecznych	243
9.5. Twierdzenie dotyczące konfliktu między małymi grupami a szerszym układem makrostrukturalnym	245
9.6. Twierdzenie o zaspokajaniu potrzeb afektywnych przez mikrostruktury	247
9.7. Twierdzenie o związkach i zależnościach między działaniem jednostek i makrostruktur . . .	248
9.8. Wpływ zmiennych „solidarność grupowa”, „homogeniczność” i „integracja” na przebieg zależności między mikrostrukturami i makrostrukturami	250
9.9. Wpływ spójności małej grupy na wzajemne zależności między mikrostrukturami i makrostrukturami	253

9.10. Powiązanie zmiennej dotyczącej syndromu grupowego myślenia ze zmienną dotyczącą strukturalno-kontekstowej charakterystyki grupy	254
9.11 Wpływ zmiennej dotyczącej cech strukturalno-kontekstowych małej grupy przy założeniu o niewystępowaniu w niej syndromu grupowego myślenia	256
9.12. Wpływ sprzeczności między małymi grupami na przebieg wzajemnej zależności między mikrostrukturami i makrostrukturami	261
9.13. Wpływ indywidualnej dewiacji na proces dwustopniowego komunikowania się	261
Rozdział 10. W kierunku mikrosocjologii strukturalnej. Zakończenie	263
10.1. Mikrostruktura – emergentna struktura dalekiego dystansu	264
10.1.1. Źródła teoretyczne SYMLOG-u	264
10.1.2. Wstępne tezy i założenia teorii struktury dalekiego dystansu	265
10.2. Polaryzacja mikrostruktury	271
Bibliografia	273
Indeks nazwisk	303